

PROGRAM LEKCJI MUZEALNYCH DLA SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH W ZAMKU KRÓLEWSKIM NA WAWELU

Spis treści

1. LEKCJE STACJONARNE	2
1. Między murami, między wiekami	2
2. Tropajon. Gra o Zbrojowni wawelskiej	2
3. Renesans na Wawelu.....	2
4. Wawel – rezydencja władców Polski	3
5. Przedromanizm i romanizm na Wawelu.....	3
6. Trofea odsieczy wiedeńskiej	4
7. Dary, trofea i utracone skarby	4
8. Wyprawa z królami po sławę (od 2 stycznia 2026 r.)	4
9. Piękno oręża	5
10. Rycerz – husarz – szlachcic	5
11. Królewski sąd	6
2. LEKCJE PLENEROWE.....	6
1. Wawel przywłaszczony.....	6
2. Spacerem przez Odrodzenie.....	7
3. LEKCJE ONLINE	7
1. Wątki biblijne na arrasach króla Zygmunta Augusta	7
2. Przedromanizm i romanizm na Wawelu.....	7
3. Gotyk na Wawelu	7
4. Renesans na Wawelu.....	7
5. Pamiątki wawelskie po królu Janie III Sobieskim	7
6. Dzieje wawelskich arrasów	7
REZERWACJA	8

1. LEKCJE STACJONARNE

1. Między murami, między wiekami

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Lekcja muzealna w postaci gry planszowej z elementami gry RPG. Uczestnicy poznają dzieje zabudowy wzgórza wawelskiego od wczesnego średniowiecza po renesans. W tej podróży przez wieki zdecydują o kształcie i losach królewskiego wzgórza. Poznają realia epok i charakter królewskich oraz kościelnych budowli na Wawelu.

Słowa kluczowe: średniowiecze, renesans, barok, architektura, katedra, krużganki, zamek

Podstawa programowa: Historia: I (1-5), II (2-3), III (1-4), kl. IV: II (2), III (1-2, 4), IV (1-6), V (4, 6), kl. V - VIII: III (1), IV (1, 4), Liceum/Technikum: Zakres podstawowy i rozszerzony I (1-2); II (1, 3-4); III (1-3) Zakres podstawowy: I(1-3); VIII (1); XI (1); XIII (5); XV (1-30);

Czas trwania lekcji: 90 min

Maksymalna liczba uczestników: 15 osób

Zajęcia odbywają się na wystawie Międzymurze oraz w salach edukacyjnych.

2. Tropajon. Gra o Zbrojowni wawelskiej

Dostępna od 15 stycznia 2026 r.

Lekcja z elementami gry polecana szkołom ponadpodstawowych.

Uczestnicy wykonują zadania, dzięki którym zapoznają się z kolekcją broni na wystawie „Zbrojownia”. Zwiedzając poszczególne sale ekspozycji i rozwiązując zagadki związane z uzbrojeniem z różnych epok, uczestnicy gry poznają również wydarzenia historyczne, które stanowiły tło wielkich wydarzeń w historii Polski.

Słowa kluczowe: zbrojownia, arsenał, broń biała, broń drzewcowa, kolekcja muzealna, rycerstwo, turnieje rycerskie, husaria, Jagiellonowie, Wazowie, Habsburgowie, bitwa pod Grunwaldem, techniki rzemieślnicze

Podstawa programowa: Historia: I (1-5), II (2-3), III (1-4), kl. IV: II (2), III (1-2, 4), IV (1-6), V (4, 6), kl. VI - VIII: III (1), IV (1, 4), Liceum/Technikum: Zakres podstawowy i rozszerzony I (1-2); II (1, 3-4); III (1-3) Zakres podstawowy: I(1-3); VIII (1); XI (1); XIII (5); XV (1-30);

Czas trwania lekcji: 90 min

Zajęcia odbywają się na wystawie Zbrojownia.

3. Renesans na Wawelu

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Pierwsza połowa XVI wieku to okres najważniejszych zmian dokonanych w architekturze wawelskiej rezydencji. Na podstawie renesansowych detali, motywów dekoracyjnych, wystroju wnętrz oraz wybranych dzieł uczestnicy zapoznają się z kulturą odrodzenia, z czasem i miejscem jej narodzin, ze szczególnym znaczeniem mecenatu ostatnich Jagiellonów w epoce, która w polskiej historii nazywana jest złotym wiekiem.

Słowa kluczowe: arkada, arras, Bartłomiej Berrecci, Franciszek Florentczyk, fryz, Hans Durer, humanizm, kaplica, kaseton, kolumnada, mistrz Benedykt, mecenas, portal, wykusz.

Podstawa programowa: historia: zakres podstawowy: XIV.3; XV.1; 2, 3; XIX. 1, 2, 4; XXI. 1, 2, zakres rozszerzony: XII. 4, 5, XV, XVI.2, 3, XIX. 1, 2, XXI. 1, 2, 3

Czas trwania lekcji: 90 min

Zajęcia odbywają się w wybranych salach wystaw Wawel Zaginiony (trasa Podziemia Zamku), Prywatnych Apartamentów Królewskich (trasa Zamek I) Reprezentacyjnych Komnat Królewskich (trasa Zamek II) oraz na dziedzińcu arkadowym.

4. Wawel – rezydencja władców Polski

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Wawelska rezydencja była miejscem ceremonii państwowych i dworskich oraz codziennego życia rodziny królewskiej. Na przykładzie wybranych zamkowych komnat uczestnikom zostaną przybliżone przeznaczenie i wystrój pałacowych wnętrz. Podczas zajęć omawiana będzie organizacja dworu królewskiego, jego ranga i znaczenie.

Słowa kluczowe: audyencja, arrasy, ceremonia, głowy wawelskie, Jagiellonowie, koronacja, marszałek koronny, podskarbi, postowie, rada królewska, wielkorządca.

Podstawa programowa historia: zakres podstawowy (XIII.2; XV.3; XVII.4; XXI.3; XXIII.3), zakres rozszerzony (XVII.4; XXI.3; XXIII.3)

Czas trwania lekcji: 60 min

Zajęcia odbywają się w wybranych salach Prywatnych Apartamentów Królewskich i Reprezentacyjnych Komnat Królewskich (trasa Zamek I oraz Zamek II)

5. Przedromanizm i romanizm na Wawelu

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Uczestnicy zajęć, przemieszczając się pośród wczesnośredniowiecznych fragmentów architektury wawelskiej, zapoznają się z jedną z najstarszych budowli sakralnych powstałych na Wawelu, z detalami architektonicznymi, makietami dawnej zabudowy oraz licznymi znaleziskami z wykopalisk. Na ich przykładzie omawiane będą początki kamiennej zabudowy książęcej i królewskiej rezydencji do końca XII wieku.

Słowa kluczowe: absyda, ambit, bazylika, empora, fortyfikacje, gurt, katedra, kolumna, kronikarz, średniowiecze, palatium, Piastowie, plecionka, portal, rotunda, rozglifienie, sklepienie kolebkowe.

Podstawa programowa historia: zakres podstawowy (IX. 1,2,3; X.1,2,3,4; XIII. 3,4), zakres rozszerzony (IX.1,2,3,4; XIII.3)

Czas trwania lekcji: 60 min

Zajęcia odbywają się w wybranych salach wystawy Wawel Zaginiony oraz sezonowo w kościele św. Gereona (trasa Podziemia Zamku) (do 30 września)

6. Trofea odsieczy wiedeńskiej

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

12 września 1683 roku sprzymierzone wojska chrześcijan pod wodzą króla Polski Jana III Sobieskiego oswobodziły Wiedeń z oblężenia armii tureckiej. Wielkie zwycięstwo stanowiło istotne wydarzenie w dziejach całej Europy. Głównym tematem lekcji jest opowieść o zachowanych trofeach wiedeńskich, przywiezionych przez monarchę i prezentowanych obecnie na Wawelu. Wśród nich szczególne miejsce zajmują tureckie namioty, chorągwie oraz głównia tzw. szabli Kara Mustafy. Podczas zajęć uczestnicy będą mieli okazję poznać wyjątkową historię poszczególnych zabytków, a także odkryć piękno wschodniego rzemiosła artystycznego.

Słowa kluczowe: chorągwie, dary poświęcane, głównia tzw. szabli Kara Mustafy, husaria, Imperium Osmańskie, janczarzy, Ludwik XIV, namioty, papież Innocenty XI, płaszcz Kawalera Orderu Św. Ducha, odsiecz wiedeńska, Jan III Sobieski, sułtan Mehmed IV, wielki wezyr Kara Mustafa, trofea wiedeńskie.

Podstawa programowa historia: zakres podstawowy: (XXII. 2,3), zakres rozszerzony (XXII. 1)

Czas trwania lekcji: 90 minut

Zajęcia odbywają się w wybranych salach wystawy Namioty tureckie (trasa Zamek II) oraz Skarbca Koronnego.

7. Dary, trofea i utracone skarby

Lekcja z elementami gry polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Podczas zajęć grupa, podzielona na mniejsze części, wyruszy na samodzielne poszukiwanie osobistych pamiątek po królach, dyplomatycznych darów i artefaktów ofiarowanych na Wawel przez rody magnackie. Uczestnicy dowiedzą się, jaki wyjątkowy znak suwerenności państwowej zachował się do naszych czasów, który z polskich królów otrzymał najwięcej zaszczytnych wyróżnień, a także jakie cenne przedmioty Skarbca Koronnego ocalały z grabieży wojsk pruskich w 1795 roku.

Słowa kluczowe: chorągiew nadworna, kapelusz i miecz poświęcany, kolczuga wg tradycji Władysława IV Wazy, kielich z fundacji Kazimierza Wielkiego, insygnia koronacyjne, trofeum, Szczerbiec, szachownica Zygmunta III Wazy.

Podstawa programowa: zakres podstawowy (IX.1; XII.1,3,5; XVIII.1; XIX.2; XXII.1,2,3,4), zakres rozszerzony (IX.3; XII.1,6; XX.2; XXII.1,2,3)

Czas trwania lekcji: 120 min

Zajęcia odbywają się na wystawie Skarbiec Koronny

8. Wyprawa z królami po sławę

Lekcja z elementami gry polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Lekcje dostępna od 2 stycznia 2026 roku

Podczas zajęć klasa szkolna podzielona na mniejsze grupy wyruszy na samodzielne poszukiwanie śladów chwały polskiego oręża. Uczestnicy będą mogli zapoznać się z najważniejszymi militariami - świadkami królewskich triumfów, dowiedzą się w jaki sposób rozstawiano imię zwycięzcy w Europie oraz która z polskich formacji wojskowych budziła podziw cudzoziemców i obcych władców.

Słowa kluczowe: buława, Chocim, Grunwald, husaria, koncerz, kałkan, Jan Kazimierz Waza, Jan III Sobieski, proporzec, miecz ceremonialny, medal Virtuti Militari.

Czas trwania lekcji: 120 min

Podstawa programowa: historia, zakres podstawowy: XII.5; XVIII.1; XXII.5., XXVI.4,5; XXVII.1, zakres rozszerzony: XII.1,5,6; XX.1,2; XXII.1,2,3; XXII.2; XXVI.3,4; XXVIII.2.

Zajęcia odbywają się na wystawie Skarbiec Koronny

9. Piękno oręża

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Ta lekcja odkrywa artystyczne oblicze broni i zbroi – od misternie zdobionych mieczy po bogato dekorowane zbroje królewskie i paradne szable. Uczestnicy poznają techniki zdobienia metalu, tajniki pracy dawnych płatnerzy, złotników i rusznikarzy, a także symboliczne znaczenie ornamentów i trofeów wojennych. W czasie spotkania przyglądamy się najcenniejszym obiektom ze Zbrojowni i Skarbca Koronnego, pokazując, że oręż mógł być nie tylko narzędziem walki, lecz także wyrazem prestiżu, kunsztu i artystycznej wrażliwości epoki.

Słowa kluczowe: techniki zdobienia, złotnictwo, militaria, rzemiosło, warsztat, zbroja, broń palna, inkrustacja, zbroje husarskie

Podstawa programowa:

Język polski: Zakres rozszerzony: I.1.2, I.1.13, I.2.7., IV.2

Historia sztuki: Zakres rozszerzony: I.2, I.5, I.7, I.8, II.7, II.8, II.12, IV.4, IV.7

Czas trwania lekcji: 60 min

Zajęcia odbywają się w wybranych salach Zbrojowni oraz Skarbca Koronnego

10. Rycerz – husarz – szlachcic

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Podczas tej lekcji uczestnicy przyjrzą się, jak zmieniało się oblicze wojownika od czasów średniowiecznych rycerzy po skrzydłatego husarza i dumną szlachtę Rzeczypospolitej. Analizując uzbrojenie, taktykę i społeczne znaczenie stanu rycerskiego, odkryjemy, jak rzemiosło wojenne ewoluowało w kierunku nowoczesnej sztuki militarnej i jak dawna elita wojowników przekształciła się w warstwę ziemiańską – obrońców nie tylko granic, ale i tradycji oraz wartości obywatelskich. Lekcja łączy historię oręża z refleksją nad przemianą rycerskiego etosu w kulturę szlachecką.

Słowa kluczowe: rycerstwo, husaria, szlachta, wojna, konie, szable, broń palna, sztuka wojenna, pospolite ruszenie, wojsko zaciężne, kodeks rycerski

Podstawa programowa:

Historia: Zakres podstawowy i rozszerzony: I.1, I.2, II.1, II.3, III.1, Zakres podstawowy: XI.1, XI.2, XIII.2, XIII.3, XVI.3 XVIII.2, XVIII.3, Zakres rozszerzony: XI.1, XI.2, XVI.5, XVIII.4, XX.1, XX.2, XXII.1, XXII.2, XXII.3

Czas trwania lekcji: 90 min

Zajęcia odbywają się w wybranych salach Zbrojowni i Reprezentacyjnych Komnat Królewskich (trasa Zamek II)

11. Królewski sąd

Lekcja-gra integracyjna polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Lekcja została stworzona w oparciu o wydarzenia historyczne – turnieju na kopie, do którego doszło na wawelskim dziedzińcu między królewiczem Zygmuntem Augustem a Ilią Ostrogskim, księciem wołyńskim. Gracze wcielą się w uczestników fikcyjnego konfliktu. We wrześniu 1539 roku na Wawel przybywa Beata Kościelecka, wdowa po Ilii Ostrogskim. To tutaj, przed majestatem Zygmunta Starego ma rozstrzygnąć się ostateczny podział majątku jej zmarłego męża. Jak się potoczą losy Beaty Kościeleckiej i jej nienarodzonego dziecka? Czy Zygmunt August przyzna się do winy? Jak na to wszystko zareaguje polski król? Odpowiedzi na te pytania będziemy szukać podczas gry. Gra będzie okazją do integracji w grupie, pogłębienia umiejętności dyskusji, bronięcia własnego zdania i budowania argumentów.

Słowa kluczowe: Beata Kościelecka, spadek, szlachta, turniej, Ilia Ostrogski, Zygmunt II August, Zygmunt I Stary

Podstawa programowa: Historia: zakres podstawowy i rozszerzony: III.2, zakres podstawowy: XVIII.2; XIX.3, zakres rozszerzony: XVIII.4, Historia i teraźniejszość: III.2; I.13, Język polski: I.1, zakres podstawowy: III.1; IV.4; III.2; IV.2;

Czas trwania lekcji: 90–120 minut

Zajęcia odbywają się w wybranych salach Reprezentacyjnych Komnat Królewskich (trasa Zamek II), na dziedzińcu arkadowym oraz w przestrzeni warsztatowej przystosowanej do gry.

2. LEKCJE PLENEROWE

1. Wawel przywłaszczony

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Już w październiku 1939 roku Niemcy przemianowali zamek na Wawelu na Krakauer Burg. Wzgórze wawelskie stało się siedzibą najwyższych władz Generalnego Gubernatorstwa i reprezentacyjnym miejscem mieszkalnym dla rządu na czele z generalnym gubernatorem Hansem Frankiem. Funkcje te wpłynęły na zmiany w zabudowie wzgórza, które wymagało dostosowania go do nowych potrzeb okupanta. Jakich dokonano zmian w architekturze i kto zamieszkał w poszczególnych historycznych budowlach? Które z obiektów powstałych w latach 1939-1944 stanowią trwałe elementy dzisiejszej zabudowy? Jakie wydarzenia kształtowały na Wawelu życie jego nowych mieszkańców oraz kto odegrał znaczącą rolę w ochronie zabytkowej materii wzgórza?

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, Wawel, okupacja, Generalne Gubernatorstwo, architektura, Hans Frank, Adolf Szyszko-Bohusz.

Podstawa programowa: historia: XXXIII.1, 2; liceum/technikum, historia: XLVIII.2, 4.

Czas trwania: 120 min

Lekcja odbywa się na trasie plenerowej: wzgórze wawelskie, wybrane sale Skarbcza Koronnego i Reprezentacyjnych Komnat Królewskich (trasa Zamek II).

2. Spacerem przez Odrodzenie

Lekcja polecana uczniom szkół ponadpodstawowych

Zamek Królewski na Wawelu i zabytki Krakowa podziwia każdego roku niezliczona liczba zwiedzających. Nas wcale to nie zaskakuje, ponieważ część pięknej zabudowy wzgórza i miasta powstała w epoce renesansu, zwanej także odrodzeniem i „złotym wiekiem”. Był to okres działalności genialnych architektów, rzeźbiarzy, poetów, mecenasów. Kim oni byli? Co po nich pozostało? Jak rozpoznać dzieła epoki renesansu? Zapraszamy na lekcję, podczas której wspólnie podążymy śladami renesansowego Wawelu, Krakowa i ich mieszkańców.

Słowa kluczowe: architektura, attyka, Bartłomiej Berrecci, człowiek renesansu, humanizm, Kaplica Zygmuntowska, Jagiellonowie, odrodzenie, renesans, złoty wiek, zamek, rzeźba.

Podstawa programowa: historia, zakres podstawowy: (XV.1,2,3; XVIII. 1,2,3,4; XIX.1,2,3,4; XXI. 1,2); plastyka, zakres podstawowy: (I. 1,2,3,4,5,6); Historia sztuki, zakres rozszerzony: (I. 1a; 2, 3, 4, 7, 8, 10; V. 4, 5)

Czas trwania lekcji: 90 min

Zajęcia odbywają się na trasie plenerowej: wzgórze wawelskie, ul. Kanonicza

3. LEKCJE ONLINE

Czas trwania: 45 min.

1. Wątki biblijne na arrasach króla Zygmunta Augusta

Słowa kluczowe: arras, arka Noego, Biblia, bestiariusz, bratobójstwo, drzewo wiadomości dobrego i złego, gałązka oliwna, Księga Rodzaju, Abel, Kain, Noe, owoc zakazany, smok, pantera, Wieża Babel, tęcza, Zygmunt August.

2. Przedromanizm i romanizm na Wawelu

Słowa kluczowe: absyda, ambity, antropolog, archeolog, baszta, bazylika, biforium, empora, era, fortyfikacje, gurt, kapitel, katedra, kolumna, kronikarz, średniowiecze, palatium, Piastowie, plecionka, portal, rotunda, rozglifienie, sklepienie kolebkowe, trzon, wiek, wykopaliska.

3. Gotyk na Wawelu

Słowa kluczowe: ambity, baszta obronna, gród, fortyfikacje, katedra, kaplica, Kazimierz Wielki, Kurza Stopka, Piastowie, Psalteria, przypora, sklepienie krzyżowo-żebrowe, tumba, transept, wieża Duńska, witraż, wimperga, wertykalizm, Wit Stwosż, zwornik.

4. Renesans na Wawelu

Słowa kluczowe: arkada, arras, Bartłomiej Berrecci, Franciszek Florentczyk, fryz, humanizm, kaplica, kaseton, kolumnada, mecenat, odrodzenie, portal, renesans.

5. Pamiątki wawelskie po królu Janie III Sobieskim

Słowa kluczowe: chorągwie tureckie, głównia tzw. szabli Kara Mustafy, husaria, Maria Kazimiera, miecz i kapelusz poświęcane, namioty, odsiecz, płaszcz Kawalera Orderu Świętego Ducha, przedmurze chrześcijaństwa, Zulfikar.

6. Dzieje wawelskich arrasów

Słowa kluczowe: arras, fundator, groteska, Jagiellonowie, kolekcja, monogram, osnowa, tapiseria, testament, wątek, warsztat tkacki, werdiura, Wielkie Księstwo Litewskie, złoty wiek, Zygmunt August.

REZERWACJA

Rezerwacji należy dokonywać poprzez formularz dostępny [TUTAJ](#)

Rezerwując kilka lekcji należy dla każdej wypełnić osobny formularz.

Liczba lekcji jest ograniczona i decyduje kolejność zgłoszeń. Wypełnienie formularza nie jest różnoznaczące z rezerwacją. Rezerwacja zostanie potwierdzona w ciągu 5 dni roboczych.

Lekcje muzealne stacjonarne i plenerowe

- czas trwania: 60–120 minut
- maksymalna liczba uczestników:
 - lekcja stacjonarna: 25 uczestników wraz z opiekunami
 - lekcja plenerowa: 30 uczestników wraz z opiekunami
 - lekcje w Zbrojowni: 17 uczestników wraz z opiekunami
- wymóg: 1 opiekun na maksymalnie 10 uczestników; opiekunowie powyżej tej liczby wliczani są w liczbę uczestników

Lekcje muzealne online (platforma Teams)

- czas trwania: 45 minut + 10 minut na kwestie techniczne
- maksymalna liczba uczestników: 30 osób

Opłaty

Do końca 2026 roku wszystkie lekcje muzealne w Zamku Królewskim na Wawelu prowadzimy nieodpłatnie.

Administratorem Pani/Pana danych osobowych jest Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki, Wawel 5, 31-001 Kraków; Kontakt do inspektora ochrony danych: iod@wawelzamek.pl. Pełna treść klauzuli informacyjnej dostępna na: <https://wawel.krakow.pl/rodo>